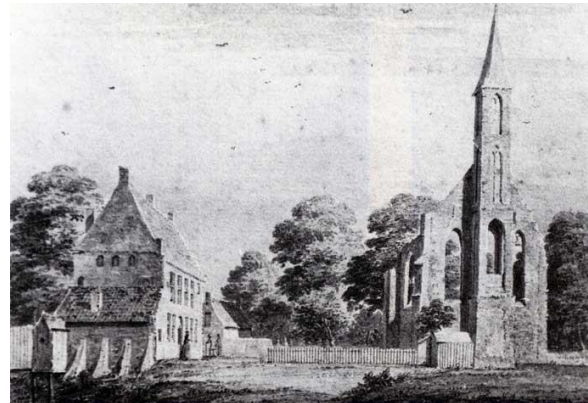

Kloosters in Drenthe

Albert van der Kaap

Drenthe telde in de late middeleeuwen niet meer dan drie kloosters. Een aantal dat schril afsteekt tegen het aantal Groningse kloosters, 30. Het oudste was het klooster van Ruinen dat in 1325 werd verplaatst naar Dikninge, een Benedictijner dubbelklooster, voor zowel monniken als nonnen bij De Wijk op de grens van Drenthe en Overijssel.

Op deze tekening van Cornelis Pronk uit 1732 staan nog de resten van de kerk van het klooster van Dikninge. Na 1580 werden er, waarschijnlijk ook als gevolg van de Tachtigjarige Oorlog, geen monniken meer in Dikninge aangetroffen. In 1603 is het klooster opgeheven en gingen de bezittingen naar het Landschapsbestuur. De nog aanwezige 'jufferen' kregen een jaarlijkse uitkering. De laatste geallimenterde non verliet in 1652 het klooster.

In 1672, het Rampjaar, hebben soldaten van Bernhard van Galen de abdijkerk afgebroken, de toren bleef nog tot 1783 staan.

Een tweede klooster was dat van de Duitse orde in Bunne, het 'Duitse Huis der Heilige Maria te Bunne' (een dorp in de huidige gemeente Tynaarlo).

’T OUDE LANDSHUIS OF STAATEN KAMER TE ASSEN.

Tekening van Cornelis Pronk 1735

De derde abdij, van Cisterciënzerinnen, moest worden gesticht als een monument van boetedoening voor de Drenten die in 1227 hun bisschop van Utrecht bij Ane hadden vermoord. Het klooster zou moeten worden gebouwd op de plaats van de moord en 25 nonnen zouden er hun leven moeten wijden aan het bidden voor het zieleheil van de bisschop en de andere gesneuvelden. Lang heeft het klooster niet op deze plaats gestaan, want men vertrok al snel naar Assen, nadat een verhuizing naar Siculo niet was doorgegaan.¹

Volgens Rogier was Drenthe op het eind van de zestiende nog behoorlijk trouw aan Spanje en aan de katholieke kerk, gezien de termen die werden gehanteerd in een verzoek aan de koning van drost, ridderschap, eigegeërfden en ingezetenen van Drenthe 13 Januari 1587.² Maar dit neemt niet weg dat de kloosters er in de loop van de zestiende niet al te zeer floreerden.

Volgens de abt van het klooster Aduard kwijnden in 1560 de kloosters in Drenthe daar 'alles daar met ketterij besmet' was. Een plakkaat van de landvoogdes van 9 Maart 1560 constateert, dat in Overijssel en Drenthe velen de heilige sacramenten smaden, niet communiceren en ketterse leringen aanhangen omtrent de Heilige Mis.³

In 1551 werd de commandeur van Bunne, Peter van Hemert, ontslagen en hij moest vanwege zijn ongehoorzaam en ongeregeld leven beloven dat hij in dienst zou treden van de meester van Lijfland, wat ongeveer gelijkstond als een hedendaagse verbanning naar Siberië.⁴

In 1563 werd de commanderij der Duitse ridderorde te Bunne die vrij veel aanhangers van het protestantisme onder haar leden geteld moet hebben, opgeheven.

Van de Cisterciënser nonnen-abdij Mariënkamp (Maria in Campis) te Assen werd vermeld dat ze door weelde- en spilzucht van de adellijke bewoonsters en door wanbeheer van de abdissen in de 16de eeuw in schulden is geraakt en dat de tucht er ernstig verslapt was.

Al zal dus het protestantisme zeker enige invloed hebben gehad, geregeld contact met de reformatorische stroming uit Duitsland (Emden), zo veelbetekenend voor Groningen en Overijssel, is voor het landschap Drenthe wel uitgesloten te achten, zegt Rogier, onbegaanbare moerassen scheidten het van de aangrenzende gebieden.

Provinciaal archivaris Jean Samuel Magnin dacht wel dat het protestantisme in de zestiende eeuw al wijdverbreid was in Drenthe. Hij schrijft het verval van het klooster in Bunne in de tweede helft van die eeuw o.a. toe aan de kerkhervorming. De Drenthenaren waren, volgens hem, in het algemeen en bijna zonder uitzondering de hervorming toegedaan, hoezeer zij er niet openlijk voor uitkwamen. Enige ridders en conventualen van het Duitse Huis in Bunne hebben, volgens hem, rond 1560 het gesticht in stilte verlaten om zich bij de hervormden in Friesland en elders te voegen.⁵

---

¹ Bakker, F.J. (1998). De kerk in Drenthe voor de Reformatie. In *In alle onwetenschap, Bijsterije unde wildicheyt. De Reformatie in Drenthe in de zestiende en de zeventiende eeuw*. Delft: Eburon.

² Rogier, L.J. (1945-1947). *Geschiedenis van het katholicisme in Noord-Nederland in de 16e en de 17e eeuw. Deel 1*.

³ Rogier, L.J. (1945-1947). *Geschiedenis van het katholicisme in Noord-Nederland in de 16e en de 17e eeuw. Deel 1*.

⁴ Mol, J.A. (z.d.) *Nederlandse ridderbroeders van de Duitse orde in Lijfland: herkomst, afkomst en carrières 1*. https://pure.knaw.nl/ws/files/482528/Ridderbroeders_Lijfland.pdf

⁵ Magnin, J.S. (1835/1846). *De voormalige kloosters in Drenthe, geschiedkundig beschouwd*. Groningen: J. Oomkes/Heerenveen: F. Hessel.